

گارسیا لورکا

زه کیرانی له نیتالی یوه

یاسینی نهی سعنی ۱۹۸۵ - نیتالی

«ریال وچهد نمویه نهی شیعره دانی ...»

وګرونولوجیای زیان و بهرهمه کانی:

بهشی په کهم: - زبانی «لورکا» ی شاعیرو

هویه رهمه د.

ه سالی - ۱۸۹۸

ه - ۵ - ی حوره یران دا، فیریر یخو دارسیا لورکا.

Federico Farsia Lorca - له ناوچه په نهی نریت شاری کرانادا -

Granada - ی بیسیاب ه دیت بووه. سهره دای مدانی

ه پیاوشت خونده دانی دهشتی کرانادا به سه بر دووه، نوردا روز

دسوز نه سهر پتی دیمه و د به نه دانی خونده نهی دد و

دهرووی دا پاراستووه. نو سروسه پر جوانی په بووه هموی

په کهمین شیعری، بویه هه سمدیس، جویران و خونده حال و

چونو وچم و مانک و مهورمالات و دره حته بالا بهرزه دانی نو

خوند نهی هره بهرچو بوو، نه دای نه ده چوونه وه.

۱۹۰۸: ه «نامیرب - Almeria» دهستی دد به خوندل،

به لام هره روو نه حوسی په نه بهر و مانه وهی برده وه و نه خوندل

پچر.

۱۹۱۵: یاری خوندی خویری «ناداب» ی هه بوو، به لام

ه پیوی بازی کردی دنی بویددا، له خویری «حموق»

دهستی دد به خوندل حهری رسته قیه ی حوی «موسیم»

بوو، دیکلی زوری بوو نه حن دد بوو، سهره دیکلی و پوره

یریل - Isabele، بووه مومسانی و فیری یدانی - کیر -

یان کرد، پاشان له زیر چاودیری «دون نه نونیو سیکورا - Don Antanuo Segura» دا فیری لیدانی «پیانو» و «دارشتی موسیقی بوو.

۱۹۱۶: له کهل «مارتین دومینکویز بیروته - Bernueta» چه د سه فیریکی [نارکیولوجی] دهکات بو «نه ننده لوسیا - Andalusia»، له شاری «بایزه - Baeza»، «نه نونیو مه دادو - Machado» ده ناسیت.

۱۹۱۷: له شوباتی تم ساله دا، ووناریکی به ناویشانی «بو چوونه رهمزی په کان»، هوه له بلاو کراره ی «مه لهندی هویه ری کرانادا» بلاو کرده وه، به بویه ی دای سده سانه ی له دایت بووی [و زوریللا ۱۸۱۷ - ۱۸۹۳] وه، تمه په کهمین بهرهمی دهست و دلی لورخایه که بلاو خرابیته وه. هاورپی په نهی نهی توند نه کن موسیفازان [ماسویک دی فاله - De Falla] دا ده بهستی، بهم بووه وه په یوه بند ی دانی بیوا موسیفاو شاعر به قولی شاره زا ده بیت، هاورپی په نهی له کهل [فیراردودی هوس ریوس - De los Rios] دا ده بهستی و به بیرویا وه پی [موسیا] - لیرال] ده زی.

وناره دانی له کوهاره دانی نه و سهرده می کرانادا، وهک [لیتراس - letras] و [دی بورکوس - De Borgos] دا بلاو ده خریته وه، تم ساله دا چه د سه فیریت به ناو نیسیاب دا ده دات.

۱۹۱۸: په کهمین بهرهمی شیعری بلاو ده خونه به ناویشانی [نیتسیاعات و خونده حال] [یاداشتی دهشتی و خونده خونه دانی] خویه می نه و نیسیاب دا.

۱۹۱۹: ده حیت بو [مه دیرید - Madrid]، ده بیت هاورپی خونه یی په شورت شرو ورا په ریوه دانی راجویه ناییه ی [نه بیزی، خوین، سایناس، دیکو، سه فادوردانی] له کوهاری [بوی دده وه - Hinovacion] دا په کهمین شیعری بلاو ده خونه وه.

۱۹۲۰: له ۲۲ی مارت دا، په کهمین بهرهمی ساسوی نه شاری مه دیرید له سهر شابوی [نیلاوا - Eslava] پیش نه ش ده کات، تم هه کاهه لورکا تومی که وین و بیزار بوون ده کات و له پهک روز زینا تریش که ش ماکریت، بویه هه نامردل بلاو کرده وه و چاپ کردی تم ساسو کهری په ی حرام دد. ناویشانی سابه ریه که «بی ناوایی په پونه» بوو. ۱۹۲۱: له ۱۵ی حوره یران دا، په کهمین نامیحه ی شیعری

نه - جیستنه کاب - Faiançista - دوه خیراوه ، بو سوراغی بوئی
 سهره سهی دوا دهخت ، پش دووژوژ نه ۱۹ ای ناب ، نه
 فیرر - Viznar « نه لایه داریو دهستهی چه پی بزیمه وه ، نه
 نه وره تهی - بورن - بهر ده ست ریزی کوبه ده دزیت . بورن
 سیب [۲۸] سالی زیاده ، به لام نه حقیقه دا بهر هم و
 بو سینه کانی نه مه سی روزر بوون ، نه حوشی نه مرئول . . .
 ● شیعره کان ، وینه کان ، کورانی په کان ، چاویچه ونه کان ،
 سه کان ، و سه رن پای بووسین پهرش و بلاوه کانی یو کوفارو
 روز نامه جیاوازو دووژوژ په کان ، نه مانه هم مو هیدی هیدی
 کوکراونه ته وه وه له بهر کیگ دا به ساویشی « سه رجه می
 بهر همه دا » چاپ کراول . سه ره سا [ناربور و دین هویو - Arturo
 Del Hoyo] بهم خاره هه ستاوسا نه دوا ی ساب ، نه ستور سرو
 ده وه مه بندر ده بوو ، نه سالی ۱۹۷۲ دا نه یسته هه رده هه مین
 چاپ نه دوو بهرک دا . . .

***

په راویزه کان : - [*] - نه م خورنه په ی زیان و بهر همه مانی
 [سورکا] ، بهر مانی نیسانی نه پیشه کنی ، کتبی شیعره « نه یدا
 بووسراوه ، نه [کلاودیو ریندینه - Claudio Rindina]
 خردووه بی به نیسانی - سالی ۱۹۷۰ - نه لایه دهر دای چاپ و
 بلا و خرد سه وهی [NEWTON COMPTON EDITORI]
 په وه چاپ کراوه . نه مانه نه چاپی - ۱۹۷۲ ای سه رچاوه ی
 بو سراوه وه وهر خیراوه ، نه لایه په کانی [۱۳ هه نا ۱۸] ،
 سه رچاوه که نامیلحه په کنی فواره مام ناوه سدی [۱۹۰]
 لایه په یسه . [هینده ی په یوه سدی به شیعره دانه وه هه بیت ، نه
 په راویزی تایسه نی شیعره کانداسم خردووه ، بوریا تر
 بوول خرد سه وه بووسینه وهی نه م په راویزه کله م نه
 [نیسیجیو پیدای - نه دهب] - و [فاموسی زاراوه نه ده بی په کان]
 وهر خرد سه وه . نه مه ش ساوی سه رچاوه کله یه به نه نیسانی و
 به نیسانی : -

[نیسانی په ده - Claudio Rindina - GARCIA LORCA POESIE -
 نیسانی په ده - Garua Lorca - LIBRO DE POEMAS] .

۱ - کروئولوژیا - Cronologia - وانه : ریجحستی رووداوو
 بابه نه کانی شتیک به بی ی کات و سه رده می له دایک بوویان ،
 خردی رجیره هه ک ، نه مه چ نه لایه بی میز وونی په وه بیت ، چ
 نه لایه بی کرنکی مه سه نه کانه وه بیت .

۲ - نارکیولوجیا - Archeologia - تویر په وه یه کنی راستیا نه ی

شارستانی په تیگی کون له ریجای نه دهب و هو سه رو
 بهر همه مانی نه و کومر و شارستانی په ته وه .

۳ - زورینلا - Zorrilla ۱۸۱۷ - ۱۸۹۳ - شاعیریگی که وره ی
 نیسانی بووه ، خاوه بی زیاد نه [۳۰] دراما و ژماره یه کنی زور نه
 نامیلکه ی شیعری و یاداشت و نه فسانه یه .

۴ - [نه لیتری] ساوی - Rafael Alberti - بووه ، سالی ۱۹۰۲
 نه دایک بووه په کیکه نه شاعیره ناوداره کانی نیسانی ، وه ک
 بورنا نه ویش خه کنی [نه دهنوس] بووه .

● [کوریلین - ساوی - Gorge Guillen] بووه ، سالی ۱۸۹۳
 نه دایک بووه ، شاعیریگی نیسانی یه .

● [سایناس - ساوی - Pedro Salinas] ، ه ، [۱۸۹۱ - ۱۹۵۱]
 شاعیریگی نیسانی بووه .

● [دیسیگو - ساوی - Gerardo Diego] - په ، سالی ۱۸۹۶
 نه دایک بووه شاعیر و روونک بیری نیسانی یه ، دامه زرنه ی
 بزونه وه - Creazionism - وانه - داهینان - ه ، بزونه وه یه کنی زور
 بزیکه نه [سورینالیزم] و [فتوریزم] ه وه .

● دانسی - ساوی - Salvador Dalı بووه ، هوه رمه سدیگی
 نه تحلیلی زور به ساوبانگی نیسانی یه . سالی ۱۹۰۲ نه
 [نه سوپا] ی نیسیب نه دایک بووه .

۵ - رومان بووسه فوره جه که - ساویستانی نه م دیوانه شیعری یه ،
 به نیسانی نه مه یه « Romancero gitano » ووشه ی - gitano -
 به و فوره جه جانه دهر نری که نه ناوجه کانی خواروو و روز هه لانی
 نیسپا یادا دهر زین . به بهر نه وه ، نه کوردی په که دا وام
 به باش زانی که هه رو ووشه ی [فوره ج بنووسریت] نه مه ش
 مه به سستی سه ره کنی [بورنا] بووه .

۶ - ماریا پینیدا - Mariana Pineda - نه ده فقه نیسانی په ده دا ، هه ز
 به شیهوی ساویستاه نیسانی هه که بووسراوه نه وه ، منیش به باشم
 زانی هه ز ناوه په سه به که ی خوی بهیلمه وه بی وهر کیرال -
 وانا که ی - - مریه می پاک - ده که یه بی .

۷ - سورینالیزم - Surrealism - بزونه وه یه کنی هونه ری و نه ده بی یه
 په که مین جار نه پاریس نه لایه [بریتون - Breton] شاعیره وه
 بانکه وازی بوکرا - په سه نی ووشه که نه دوو بهش پیک هاتووه [
 Su - وانه نه سه روو] ، [realism] وانه - واقعی] - نه سه رو
 واقعی یه وه - وه نه م زاراوه یه به [سورینالیزم] ده خویندریته وه

هك [سرباليزم].

۸ - [ناسره تي كولوي Dona Rosita - به واتاي ناسره تي
پاكي زهش ديت - امرهه غرراء -

۹ - فەلانجيزم - Falangism - بزوتنه وه به كي سياسي به
ده كپريته وه بو «Falange» ه كاني نيسپانيا، ره سه بي ووشه كه
يواني به، له سالي بيسته كاندا ريخخراويحي سياسي
به م ناوه وه له نيسپانيا دامه زرا، نه م ريخخراوه تواني رزيمه
ديكتاتوريه - فرانكيست - ه كه ي خوي به سه ر نيسپانيا دا
بسيبي - له سالي ۱۹۳۹ دا هاتنه سه ر حوكم هه تاساي
۱۹۷۶، به مردني سه رو كه كه يال [فرانچيسكو فرانكو
- Francesco Franco] حوكمداريان كوتايي بي هات .

۱۰ - «Ode a Walt Whitman» - كوراني بهك بو والت ويتمان
- نه م به ره ه مه ي لوركا كه ته رخان و تاييه ته به [والت ويتمان]
كرنكي به كي زوري هه به، چونكه ويتمان - به كي كه له شاعيره
نه م هر يكي به به ناوبانكه كاني جيهان، سالي ۱۸۱۹
له دايك بووه، له [۱۸۹۲] دا مردووه . به وه ده ناسر يته وه كه
شاعيري كومه ل و شاعيري خودي خوي بووه، شاعيري نيستو
شاعيري ديموكراسيه ت بووه، شاعيري سه روشت و شاعيري
هه سه ت كان بووه .

***

چهند نمونه به كي شيعره كاني :
كوا ده سه ت كانم ده توانن . . ؟

له تاريكي شه وه كانا
له نيوان دل و زمانا، ناوت دينم
نه و كانانه ناوت دينم
كه نه ستيره كان ده م دينم،
له ناوي مانگك بخونه وه
كه نه يني به كان ده نوون و
له چاوم خوده شان وه . .
كه كاتر ميره شيته كه م
كاته كونه مردووه كان
وهك «نيستا» ده خاته سه رريم

***

نالهم شه وه تاريكه دا

له دووره وه . ناوت دينم

ناوكه ت ده نك ده داته وه

له نه ستيره كانيش دوورتر

له بارانه شيرينه كانيش

خه ميارتر، له كيانما ده نك ده داته وه . .

***

بلي ي بتوانم جاريكي ديكه

هه رو هك جار ان خوشم بوي ي؟

كوا ده سه ت كانم

ده توانن كولي «مانك» هه لوهر يتن؟

كه روايي دلم تاواني چي به؟

كه رته م بره وي .

چ چه زيك ي نوي،

پاكتر . . بي ده نكه تر، نه كا چاوه ري؟

به لام ده سه ت كان

هه رگيز ناتوانن . . .

بگه نه «مانك» ت و

گول هه لوهر يتن . . !

***

- کرانادا ۱۰/۱۱/۱۹۱۹ -

دليكي نوي . . .

دلم وهك ماريك

كازيكي له به رخوي داماليوه

له درزي په نجه ي ده سه ت كانمه وه

من سه يري نه كه م

نه بينم دلم پره له برين

پره له هه نگوين

***

نه وبيرو هه سه ي

له ده م و چاوتنا چه شار ت دابوو

كوا چي يان

لي هات؟

كوان نه و گولانه ي له گياني عيسا

وه يان له گياني دژ به عيسا كان،

بون و به رامه ي خوشيان . . . وه رته گرت؟

***

ئەي ئەور ووخساره هه ژارهي

ئەستيره ي خه يالي منت ،

چه وسانده وه

گياني شه كهت و سستم نه خوشه

بوگشت ئەوانه ي خوشم ئەويستن

ئىستا هيجيانم ،

بى تو خوش ناوي

***

له تودا به رهه مي زانست ،

مومياي چه ندين ديره شيعري

خوم نه بينم . . .

له تودا هه يكه لي ئىسكي

«بى تاواني» يه كونه كان و

«نهينى» يه رومانسي يه كاني

خوم نه بينم . . .

***

به ديوارى موزه خانەي عەشقمەوه

نه وينه كهت ،

له گوشه يه كا دانه يم

نزىك كولى سارده وه بوو

له نزىك كولى خه وليكه و نووي .

خراپه مه وه . دات نه يم .

***

ناميلكه ي خه مي خوشه ويستي من

دره ختيكه به رر

له سه ر چليكي هيلانه بكه . . .

هه تا بزاني . هه موو بالداران

كام چريكه يه نه كه نه دياري

بو هه لانتى خورى هيو اكان ؟

***

- كراناڊا حوزيرانى ۱۹۱۸ -

كورانى پايز .

نەسرو ئەستيره درەشاوہ كان

وان له دلما

كه چي له تما

توله پرى گه كه ي خوشم وون نه كه م .

رووناكي كه هات ،

باله كاني من له بيخ ده رديني

خه ميش به ناوي جو كه له ي خه يال

له رووي «ياده كان» ئاو نه پرژيني . .

***

هه موو گوله كان ، نه مرو كه سپين

سپين وهك خه م و وهك نازاده كان

گولى سهي نين ،

سه رپوشي به فريان داوه به سه ردا

پيشتر قرديله ي په لكه زيرينه

به سه ريانه وه ، برىسكه ي نه هات . .

كه چي ئىستاكه

له سه ر روحيشم به فر نه باري

به فرى روح كلوى ماچ نه باريني .

ديمه نه كانش شور نه كاته وه

بو به ر رووناكي ، يا بو سيه ري ،

نه و كه سه ي پيرى لي نه كاته وه .

***

به فرى گوله كان نه تا وينه وه

به لام نه وه ي روح ، نه مينته وه

نه نيا [زه من] ه به نينو كه كان

نه توانى فرى بتوينته وه .

***

كى ئه زاني

كه مردن هات ، به فريش نه مري ؟

يان به فرى نوي و ،

كولى جوانتر نه كه نه جي ؟

كى ئه زاني

هه روهك عيسا فيري كردين

«ناشتى» ، له دلمانا نه بي ؟

يان «نازاوه» كه و ره نه بي و

«چاره سه ر» يش هه روون نه بي ؟

كى ئه زاني

ته گهر «خوشه وستی» فیر بین ،

چیمان لی دی ؟

گهر به ره به بیان له گهر دووی ،

زانستی به کاندای بمری

چی نه بهینه ژیر خاکه وه ؟

نهوسا [باشه] ،

کی نه زانی ته گهر هه بی ؟

یان [خرابه] ،

به شانمانه وه سوار نه بی ؟

***

گهر هیوا بمریت

[بابل] سهرله نوی بینه وه زیان ،

به رووناک کی کام مه شخه له

رووناک نه بین شه قامه کان ؟

***

گهر [شینئاسمان] خه وی بی

[بی تاوانی] ای

بو کوی سهری خوی هه لئه کری ؟

نه ی دل چی به ،

نه گهر تیری عه شقی نه بی ؟

نه گهر «مردن» دوا و بستکه بی

شاعیره کان ،

شته نو و ستووه نادیاره کان

- که کهس یادبان ناکاته وه - ،

بو کوی نه چن ،

چی یان لی دی ؟

نه ی خوری هیوای شته کن

نه ی ناوی روون

نه ی مانگی نوی

نه ی دلی هه موو منالان

نه ی روحی ره قی به رده کان

نه مر و نه ستیره دره وشاوه کان

وان له دلمدا

هه موو گوله کان نه مر و که سپین

سپین وه که خهم و

وه که نازاره کان . . .

***

- کرانادا تشرینی دووه می ۱۹۱۸ -

ئیواره

جیهان ئیواره ی لیزمه بادانه

له شه کهت بوونی خوله میشیا

من وا نه ی بینم .

دره ختی ووشک .

ژووره چوله کهم .

وینه کونه کان

نه وکتیانه ی ،

هیشتا نه مخویندوون . . .

ماته مینی به کان ،

له نیوان گیانم و دیواره کانا

هات وچو نه کهن . . .

- کی نه زانی

نه گهر سروشت پیم بیه خشی ،

روچی وه کو کریستال بی و

ههرگیز نه شکی . . .

دل و روح هه ردوو

له خه ما تاسان .

له بهر خومه وه ورینه نه کهم :

کهس نی به ووشه ی دلم بیستی

ووشه م وه که لای دهم شه پولی ناو

له ژووره که مدا له نه چه ولار نه کهن .

نه ی خوشه وستم نه نیا بو چاوت

له ده ریای خه ما خوم شه کهت نه کهم

خه می رابووردوو ،

خه می روژانی عه شقی داهاتوو .

جیهان ئیواره ی لیزمه بارانه

له شه کهت بوونی خوله میشیا

من وا نه ی بینم .

***

- تشرینی دووهمی ۱۹۱۹ -

سه‌مای ناووه

بو گابریک - Gabriel -

ئه‌ودله‌ی له قوتابخانه

له گهل «ئەلف و بی» دا همم بوو

ره‌نگاوره‌نگه‌ی وینهم کردبوو

له‌لای تویه

ئه‌ی شه‌وی ره‌ش؟

[سارد . . سارد

وه‌ک ناوی چه‌مه‌کان].

به‌لام دلم

به‌چناری زانستی‌یه‌وه

هه‌لواسرابوو

که‌چی «کرم»

له‌سه‌رتاپای گیانی‌دابوو

له‌لای تویه

ئه‌ی شه‌وی ره‌ش؟

[گهرم . . گهرم

وه‌ک ناوی بیر].

خوشه‌ویستی دودلی من

قه‌لایه‌کی بی شوو‌دابوو

له‌سیهری بی هیزیا

به‌بی‌چاره‌راکشابوو

له‌لای تویه

ئه‌ی شه‌وی ره‌ش؟

[کهرم . . کهرم

وه‌ک ناوی بیر].

ئه‌ی‌خه‌مه‌بالا به‌رزه‌که

ئه‌ی نازاره‌به‌نیشه‌که

له‌لانه‌تا

سیهر [زیتر . . چیه‌وه

ئه‌مه‌راسته

شه‌وه‌ره‌شه‌تاریکه‌که؟

[گهرم . . گهرم

وه‌ک ناوی بیر].

ئه‌ی‌دله‌ی‌ویل

دله‌ی‌وون‌بوو:

یادت‌به‌خیر

وه‌کو‌مردوو.

***

- فاگه‌دی‌زویاده ۱۶ / ته‌مموزی / ۱۹۲۰ -

په‌راویزی‌شیعره‌کان :

ئه‌م‌شیعرا‌نه‌له‌سه‌رچاوه‌ی‌ناو‌براو [کتیبی‌شاعر - Libro de

Poemas] - چاپی [۱۹۷۵] هوه‌وه‌رکی‌راون - ته‌مه‌ش

ناو‌نیشان‌و‌زماره‌ی‌لا‌په‌ره‌کاتیان :

۱ - کواده‌سته‌کانم‌ده‌توانن - لا‌په‌ره - ۵۵ -

«ئه‌م‌شیعره‌ناو‌نیشانه‌که‌ی‌ده‌ستکاری‌کراوه، نه‌په‌قوری‌نه‌وه‌دا

که‌مانایه‌کی‌مه‌عقوب‌بکه‌یه‌نی‌له‌کوردی‌دا، ناو‌نیشانه‌که‌ی

به‌تیتالی‌ئه‌مه‌یه -

- Potssero lemie mani Sfollare...

۲ - دلیکی‌نوی - Cuore Nuovo - لا‌په‌ره q1 -

۳ - جوزانی‌پایر - L'anzone d'autunno - لا‌په‌ره db .db - [بیل

مه‌به‌ست‌سه‌سازسانی‌یه‌نی‌بایی‌یه‌کانه، [پورت] نه‌م‌نوه‌ی

بیره‌دا‌وه‌نه‌په‌سریت؟ به‌تاریه‌یه‌وه‌بو‌به‌و‌تاره‌سات‌وبه‌سه‌ره‌مه‌

میز‌وو‌بسه‌نی‌به‌یوه‌سه‌دیال‌به‌سایه‌تسی‌هیر‌وو‌نا‌م‌روف‌و

کوم‌دخاتی‌م‌روف‌یه‌نی‌یه‌وه‌هه‌یه‌].

۴ - بیواره‌Serà - لا‌په‌ره 101

- سه‌ماتی‌نوه‌وه - Baiata interiore - لا‌په‌ره 106 . 107 - نه‌م

شیعره‌ی‌بو - کابریل - ناویات‌وو‌یوه -

***